

دربارهٔ علم

رضا داوری اردکانی

www.ketab.ir

انتشارات هرمس

انتشارات هرمس

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از میدان ونک، شماره ۲۴۹۳ - تلفن: ۸۸۷۹۵۶۷۴
مجموعه ادب فکر - علوم اجتماعی ۱۲

درباره علم

رضا داوری اردکانی

طرح جلد: کارگاه گرافیک سپهر

ویراست سوم، چاپ اول، ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: معراج

همه حقوق محفوظ است.

سرشناسه: داوری، رضا، ۱۳۱۲-

عنوان و نام پدیدآور: درباره علم / رضا داوری اردکانی.

وضعیت ویراست: ویراست ۳.

مشخصات نشر: تهران: هرمس، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۴۲۸ ص.

شابک: 978-964-363-773-6

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: علوم - فلسفه - مقاله ها و خطابه ها.

موضوع: فلسفه - مقاله ها و خطابه ها.

رده بندی کنگره: Q ۱۷۵ / د ۲۴۴ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۵۰۱

شماره کتابخانه ملی: ۲۴۲۳۱۵۲

یادداشتی برای تجدید چاپ

« درباره علم » از جهات مختلف و متفاوت می‌توان بحث کرد. برای جهان در حال توسعه که باید در نظام علم وارد و سهم و شریک شود، نگاه تاریخی به دانش و پژوهش و گزارش نحوه سیر و بسط آن بسیار مهم است و اگر کسی بگوید که خودآگاهی تاریخی نسبت به وضع علم، شرط پیشرفت است آن را مبالغه نباید دانست. در مقالات این دفتر سعی شده است که به چندین پرسش اساسی در مورد قوام علم جدید و شرایط و موانع رشد و بسط آن پاسخ داده شود. علم هرچه باشد هرگز و در هیچ جا مستقل از شرایط تاریخی و فرهنگی نیست. درست است که در زمان ما حاصل پژوهش به صورت اطلاعات درآمده و به عنوان کالا خرید و فروش می‌شود اما همین کالای قابل خرید و فروش نیز ریشه در زمین فرهنگ و تاریخ دارد. همه اقوام جهان در حال توسعه برای اینکه راه توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی را طی کنند، باید شرایط را برای باروری درخت علم مهیا سازند. نکته‌ای که کمتر به آن توجه می‌شود و شاید بسیاری کسان آن را بی‌وجه بدانند این است که در این کشورها توجه به علوم انسانی و اجتماعی اولویت دارد و شاید قوام جهان علم بدون ریشه‌دار شدن این علوم اگر نه محال، بسیار دشوار باشد. جهان رو به توسعه نیاز به برنامه دارد و برنامه‌ریزی بدون علوم اجتماعی صورت نمی‌گیرد. اروپای غربی تا زمانی که به بلوغ علمی - تکنیکی رسیده به برنامه نیازی نداشت اما وقتی بحران را تجربه کرد با این تجربه به علوم انسانی رسید و از آن برای خروج از بحران استفاده کرد. جهان توسعه‌نیافته که ترکیب پریشانی از نظام پیش از تجدد و صورت بحرانی تجدد است. بدون علوم انسانی راه توسعه را گم می‌کند البته اگر اقوام این جهان به وضعی که دارند تذکر پیدا کنند، می‌توانند امیدوار باشد که راهی به آینده بیابند. به این جهت تأمل در باب علم و بخصوص علوم انسانی و اجتماعی یک ضرورت است. امیدوارم این نوشته مددی هرچند اندک به قوام و استحکام نظام علم در کشور برساند.

از انتشارات هرمس و دوست عزیزم آقای ساغروانی که در طبع و انتشار این کتاب اهتمام کرده‌اند تشکر می‌کنم.

رضا داوری اردکانی

خرداد ۱۳۹۰

فهرست

بخش اول: علم و تکنولوژی و توسعه

۳	 دشواریهای راه علم
۲۱	 علم، روش و فلسفه
۲۹	 توسعه و تحقیق
۵۵	 ملاحظات در باب تکنیک
۸۳	 تکنیک و تاریخ
۱۰۹	 سیاست، علم و تکنولوژی
۱۱۷	 درباره شرایط انتقال علم و تکنولوژی
۱۲۷	 تأملی در وضع علم و پژوهش در دوران طراحی توسعه
۱۴۱	 علم و ایدئولوژی
۱۵۱	 اخلاق و علم

بخش دوم: تفکر درباره علم

۱۶۵	 تفکر درباره علم
۱۶۷	 علم و قدرت
۱۷۱	 علم در جهان توسعه نیافته
۱۷۳	 شرایط گسترش و رشد علم
۱۷۷	 راه توسعه علم
۱۸۱	 فلسفه و علم
۱۸۵	 نیاز به علم
۱۸۹	 وحدت تاریخی علوم یا وحدت عالم علمی
۱۹۵	 راه علم و پژوهش؛ راه طی شده یا راهی که آن را باید گشود و پیمود؟
۲۰۳	 علم جدید و قدیم
۲۱۱	 علم، آزادی و توسعه

۲۲۵	 علم و توسعه
۲۳۱	 علم و جامعه
۲۳۹	 علم و جایگاهش
۲۵۱	 پاسخ به پرسشهایی درباره علم و دین
۲۶۱	 اسلام و علم دوستی
۲۷۱	 علم و فرهنگستان علوم
۲۷۷	 وضع علم در ایران
۲۹۷	 شرایط و موانع بسط علم و رشد پژوهش در ایران
۳۳۱	 آینده علم در ایران

ضمیمه ۱

۳۴۳	 اسطوره چارچوب در دفاع از علم و عقلانیت
۳۵۵	 پژوهشهای علمی و پژوهش درباره علم

ضمیمه ۲

۳۶۵	 تأملی دیگر در نسبت میان علم و فرهنگ
-----	---

ضمیمه ۳

۳۷۹	 علم هر جهانی متناسب با نظم آن جهان است
۳۸۹	 تدوین و اجرای برنامه توسعه در جهان متجددمآب موقوف به پیشرفت در علوم اجتماعی است.

ضمیمه ۴

۳۹۳	 قوام علم و تمدن در سایه شعر و تاریخ
-----	---

ضمیمه ۵

۴۰۷	 وضع کنونی علم در کشور
-----	-----------------------------

۴۲۸	 مراجع
-----	-------------